

SISTA SLAGET

Ett historiskt återskapande
av slaget vid Sävar 1809

Upplev slaget 200 år efteråt

Historien om sista slaget och vad som händer 2009

Sävar 1809. RIKET har i över ett års tid varit plågat av den

ryska invasionen. Ryssen har tagit allt som går från befolkningen, det Finska kriget plågar såväl bönder som statsmän. I början av sommaren är kriget förlorat, men långt i från över.

FREDSFÖRHANDLINGAR pågår, frågan är bara hur mycket tsar Alexander vill ha av Sverige. För att förbättra villkoren inför förhandlingarna skickar den svenska kungen en expedition från Stockholm till Västerbotten. Där ska expeditionen tillsammans med Wredes armé attackera ryssarna från varsitt håll.

DEN LILLA BYN Sävar med blott 350 invånare ligger stilla och tyst. Endast bruset från ån som rinner rakt genom byn hörs. Det ryker ur skorstenen på gästgiveriet och små eldar lyser ute på åkrarna. De nyskördade fälten som i vanliga fall brukar vara helt tomma är nu fyllda av svenska soldater som aldrig tidigare varit så långt norrut. Den fridfulla tystnaden bryts plötsligt av en gevärssalva inifrån skogen på andra sidan ån. På bara några minuter byts tystnaden till hetsig ordergivning, röken ur skorstenen blandas med krutrök och de nyskördade fälten fylls med stupade. Slaget blir blodigt och svenskarna drar sig till slut tillbaka. Sveriges sista slag på egen mark är över på mindre än en dag.

Sävar 2009. SAMHÄLLET MED DRYGT 6 000 invånare är fullt av såväl turister som lokala besökare. Det är liv och rörelse i hela området. Från marknadsplatsen luktar det nybakat och en man med hög hatt och 1800-tals klädsel håller ett föredrag. Lite längre bort syns ett militärläger med ett hundratal soldater. Man kan nästan tro att man flyttats tillbaka i tiden. En trumpetsignal och snabba slag på en trumma får den stora folkmassan att plötsligt röra sig mot den öppna platsen vid militärförläggningen. Vad är nu detta? Folk börjar ta plats på läktare och krutröken känns inte långt bort. Vad är det egentligen som håller på att hända i Sävar 2009?

ETT REENACTMENT kommer att spelas upp i Sävar 2009. Detta är en stor företeelse i övriga Europa och i USA. Man levandegör ett slag eller en historisk händelse genom att spela upp den för publik, som en teater med flera hundra skådespelare.

FÖRENINGEN INTERAKTIV HISTORIA kommer att arrangera både ett historiskt korrekt reenactment och ett som publiken får vara med att påverka. Bland annat kommer publiken att kunna påverka vissa beslut som befälhavarna tar på slagfältet, vilka trupper som ska användas och om svenskarna verkligen ska dra sig tillbaka. Allt detta medan slaget pågår framför deras ögon. Publikens beslut genomförs på en gång och de får se konsekvenserna av sitt val.

Så här ska vi sätta Sävar på kartan

Taktikspel Spela slaget vid Sävar mot en kompis. Ett bordsspel där du kan testa din taktik för att få ryssen på fall.

Böcker Tre böcker ingår i våra planer; en populärvetenskaplig faktabok, en barnbok och en ungdomsroman.

Musik Till Sista slaget kommer det att komponeras musik som anknyter till händelserna.

Fred År 2009 planerar vi för en folkmusikkonsert och en ungdomskonferens i fredens tecken.

Rollspel Ta dig an rollen som till exempel ett underbefäl i armén eller en bondfru i Sävar och upplev tidsåldern på ett interaktivt sätt.

Dataspel Ett spel som spelas över Internet, som börjar med slaget vid Siikajoki i Finland och avslutas med Finska krigets final i Sävar.

SVERIGE

Styrka: Cirka 4 900 man.
Befälhavare: General Gustaf Wachtmeister.
Förluster: 396 stupade, 362 sårade och 86 tillfångatagna. Sammanlagt 844.

Sävar 1809

Slaget vid Sävar - 19 augusti

YTTERBODA

VÄGEN MOT RATAN

SVENSKA RESERVEN

SVENSKA LEDNINGEN

STRIDEN VID FINNBERGET

RYSSVADET

FÄRJELÄGET

KYRKVÄGEN MOT UMEÅ

KRUTBRÅNET

FÖRSTA SKOTTET

RYSSLAND

Styrka: Cirka 7 000 man.
Befälhavare: General Nikolaj Kamenskij.
Förluster: 612 stupade, 738 sårade och 260 tillfångatagna. Sammanlagt 1 610.

VÄGEN MOT TÄFTEÅ

Illustration: Henning Dalhoff

FÖRSTA SKOTTET

KLOCKAN 06.30 upptäcker den svenska förposten som vaktar vägen mot Täfteå och Umeå att en kolonn med ryska soldater närmar sig. Till slut finner de ingen annan utväg än att öppna eld mot fienden samtidigt som de kallar på förstärkning. Slaget vid Sävar har börjat...

KRUTBRÅNET

KRUTBRÅNETS strategiska läge gjorde den otroligt viktig och flera gånger återtog svenskarna kullen från ryssarna. Detta trots att svenskarna var betydligt färre än fienden. Krutbrånet blev en av Finska krigets blodigaste stridsplatser.

RYSSVADET

PÅ EFTERMIDDAGEN kände den ryske befälhavaren Kamenskij att slaget var förlorat. Han gjorde dock ett sista försök och skickade en mindre styrka att gå över än lite längre nedströms. Detta lyckades väl och skrämde Wachtmeister som trodde att ryssarna lyckats bryta sig igenom vid Finnberget.

RETRÄTTEN

SVENSKARNA drog sig tillbaka trots att de hade fem bataljoner i reserv. Svaret är inte glasklart, men känt är att Wachtmeister trodde att ryssarna lyckats bryta sig igenom vid Finnberget. Dessutom hade den svenska generalen fått uttryckliga order från kungen att inte riskera armén.

Sävar 2009

Slaget återskapas

Detta händer också i Sävar 2009

FÖRELÄSNINGAR

HISTORISKA EXPERTER och författare kommer att hålla föredrag om kriget, slagfältet i Sävar och den efterföljande freden.

MARKNAD

EN MARKNAD i tidigt 1800-tals stuk kommer att vara den naturliga knutpunkten för arrangemangen under jubileumsveckorna.

KONFERENS

EN FREDKONFERENS för ungdomar som belyser viktiga frågor, som till exempel vad fred egentligen är, kommer att arrangeras under jubileumsveckorna.

SÄFVAR SPELET

TEATERPJÄSEN som spelats tidigare återkommer 2009. Sävar amatörteaterförening och Sävar musik och riksteaterförening står för arrangemanget.

En del av Europa

FÖRENINGEN Interaktiv Historia bildades 1999, under namnet Aerarium de res Publica. Föreningen bildades i samband med det första Sävcon, ett rollspelskonventet som anordnas i Sävar. Detta konvent för Sävars och Umeås ungdomar har Interaktiv Historia arrangerat sammanlagt sex gånger.

2005 OMBILDADDES föreningen med anledning av arbetet med 200-års firandet av slaget vid Sävar. Styrelsen utvidgades, stadgarna skrevs om och föreningens organisation strukturerades om. Sedan dess har vi arbetat för fullt inför 2009. Tusentals ideella timmar har lagts ner i arbetet.

FÖRENINGEN har en rad samarbetspartners både vad det gäller offentliga instanser och andra föreningar. Tillsammans med bland andra Sävar hembygdsförening, Sävar Musik- och Riksteaterförening och Sävaramatörerna planerar man för en rad aktiviteter i Sävar under 2009. Tanken är att det ska utmynna i en jubileumsvecka i Sävar med teater, reenactment, guidningar på slagfältet och mycket, mycket annat.

Historien om Finska kriget börjar i Tilsit

NAPOLEON HÅLLER Europa i ett järngrepp. Land efter land kuvas under den franske kejsaren. Antingen är man för eller mot honom. Efter slaget vid Friedland den 14 juni 1807 hålls fredsförhandlingar i Tilsit. Där delar tsar Alexander och Napoleon upp Europa i intresseområden.

Tilsit, Polen, 1807

Det svenska riket kommer att ingå i Alexanders del. Mindre än ett år senare går ryssarna in i nuvarande Finland och kriget är igång.

SOM EN FARSOT drar den ryska invasionen genom det svenska ri-

ket. Familjer splittras, byar bränns och hjältar föds.

Fästningen Sveaborg förloras genom landsförräderi, Georg Carl von Döbeln blir hjälte i slaget vid Jutas och i slaget vid Oravais får flera tusen svenskar, finnar och ryssar sätta livet till.

NÄR 1808 BLIR 1809 flyttar kriget in i Västerbotten. Under sommaren drar en rysk här genom hela Norrland ända ner till Öre älv. Finska krigets sista slag stod vid Sävar den 19 augusti. För att uppmärksamma orsa-

kerna till Finska kriget och slaget vid Sävar kommer Interaktiv Historia 2007 att sätta upp en teaterpjäs som handlar om freden vid Tilsit.

2008 kommer ytterligare en pjäs att spelas upp. Den kommer att handla om svenskarnas syn på kriget i Finland 1808.

Sponsorerer

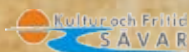

Sävar

Allsnickerier
i Sävar

Collectors point

Partners

STIFTELSEN framtidens
kultur

Stiftelsen Längmanska
Kulturfonden

interaktiv

HISTORIA

Föreningen Interaktiv Historias kansli

C/o Sävar kommunalförvaltning Telefon: 090/16 40 49

Kungsgatan 8B Box 34

E-post: info@interaktivhistoria.se

918 31 Sävar

WWW.INTERAKTIVHISTORIA.SE

Vad är historiskt återskapande

HISTORISKT ÅTERSAPANDE är ett samlingsord för olika aktiviteter som alla syftar till att levandegöra och visa vår historia. Trots att detta är väldigt vanligt förekommande nere på kontinenten och i USA är det inte i någon större utsträckning en etablerad företeelse i Sverige. Den militär-historiska delen av historiskt återskapande går att dela upp i följande tre kategorier:

HISTORISK OCH MILITÄR UPPVISNING Detta är när man demonstrerar hur militära enheter rörde sig och fungerade i strid. Uppvisningen baseras sällan på något specifikt slag.

HISTORISKT REENACTMENT Detta kan liknas vid en typ av teater där man återskapar en historisk händelse såsom ett slag och låter en publik beskåda det. Likt en teater i jätteformat där syftet är att visa hur den historiska händelsen gick till på ett så korrekt sätt som möjligt för att ge åskådaren en djupare förståelse av historien.

INTERAKTIVT REENACTMENT Likt ett historiskt reenactment men där åskådarna får vara med och påverka händelseförloppet. De får ändra på beslut som tas, flytta på trupper och till och med prova att ta sig an rollen som någon av personerna i det historiska scenariot. Ett interaktivt reenactment bör göras i samband med ett historiskt reenactment.

Stöttepelare

FÖR ATT FÖRVERKLIGA våra visioner krävs det mycket ideellt arbete. Redan har tusentals ideella timmar lagts ner. För att underlätta för de som vill jobba med projektet men inte vara verksamma i föreningen så har vi någonting som kallas medarbetare. Detta är personer som jobbar i någon av projektetens arbetsgrupper eller på något annat sätt jobbar med projektet utan att vara medlemmar. Dessa personer har dock närvaro- och yttranderätt på föreningsstämman.

EFTERSOM ENGAGEMANGET i Sävar är väldigt stort för Sista slaget så erbjuder vi folk att bli Stöttepelare till föreningen. Detta är ett slags stödmedlemskap. En Stöttepelare godkänner och lyder under följande paragraf ur våra stadgar:

§7 Stöttepelare En stöttepelare är en person som stöder FIH:s syfte och verksamhet, främst med ett Stöttepelarbidrag, men också med praktiskt stöd om stöttepelaren så önskar (...)

En Stöttepelare har ingen rösträtt i föreningen, men har rätt att:

- Få skriftlig information om Föreningen Interaktiv Historias verksamhet minst fyra gånger per år.

- Kallas till ett Stöttepelarmöte minst en gång per år för att få information och få delge sina idéer.

- Få inbjudan till vissa av föreningens arrangemang.

- Få tillgång till eventuella rabatter på föreningens arrangemang

SÅ HÄR GÖR DU: Fyll i talongen nedan och skicka in den eller lämna in den. Betala in 300 kronor på bankgiro 5573-8017. Glöm inte att ange ditt namn och personnummer.

.....

Jag vill bli stöttepelare för Föreningen Interaktiv Historia. FIH får härmed använda mina uppgifter vid kontakt med mig.

Namn: _____ Personnummer: _____

Adress: _____ Ort: _____ Post nr: _____

Telefon: _____ E-post: _____

Talongen skickas till: Föreningen Interaktiv Historia, Box 34, 918 31 Sävar

Köp en Soldat

Sponsringsprogram

med finansiering. Även näringslivet måste bidra. Vill ditt företag vara med och synas på Sista slaget kan ni köpa er en soldat. Vi erbjuder er att få vara med att sätta Sävar och Umeå på kartan 2009. Genom att köpa en soldat, eller varför inte ett kompani, kan ni säkra er en plats i historien som en av de som gjorde 2009 års firande av Sveriges 200 år långa fred till ett storslaget jubileum. Sista slaget kommer att få stor uppmärksamhet både lokalt, nationellt och internationellt. Tag chansen och bli en av våra företagspartners och köp en soldat som deltar i Sista Slaget 2009.

OM SISTA SLAGET ska kunna genomföras så gäller det inte bara att fonder, stiftelser, kommunen och andra instanser hjälper till

Är du intresserad?

Kontakta projektansvarig: Christer Edling - 090/520 23 - christer.edling@interaktivhistoria.se